

Nr 217.

Av herr **Norman**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1941/42 till folk- och småskoleseminarier m. m.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 177 har departementschefen bl. a. hemställt, att riksdagen måtte anvisa ett reservationsanslag av 30,000 kronor till fortbildningskurser för folk- och småskollärare för budgetåret 1941/42. Skolöverstyrelsen hade för sin del beräknat kostnaderna för liknande ändamål till 71,300 kronor.

Den närmaste orsaken till kravet på anslag till av skolöverstyrelsen och Kungl. Maj:t föreslagna särskilda fortbildningskurser är den pågående rationaliseringen av folkskoleväsendet. Folkskolans besparingssakkunniga ha beräknat, att omkring 200 skolor komma att förändras från B1- till B2-form och omkring 300 skolor från B2- till B3-form. Härigenom påtvingas vissa lärare en lägre skolform, vars arbetssätt är dem ganska främmande. I all synnerhet måste detta omdöme gälla de lärare, som tidigare endast undervisat på folkskolestadiet men nu genom skolans förändring till B3-form även ha att undervisa eleverna på småskolestadiet. De sakkunniga framhöllo i sitt betänkande, att de icke önskade medverka till en av ekonomiska skäl betingad förändring av skolväsendet till i vissa fall lägre skolformer, *om icke garantier i görligaste mån erhålles* för att nämnda skolformer kunde giva ett undervisningsresultat, som vore fullt tillfredsställande. Lärarna borde därför skickliggöras för arbetet i de lägre skolformerna. Lämpligaste sättet härför vore anordnandet av fortbildningskurser, och de sakkunniga framhöllo med styrka nödvändigheten av att sådana kurser anordnades.

Skolöverstyrelsen delade de sakkunnigas uppfattning på denna punkt. Därtill komme emellertid att de lärare, som bevistade kurser under vårterminen 1942, måste i sin skola ersättas med vikarier, och därigenom skulle den skärpta arbetslöshet, som inträtt på grund av rationaliseringsåtgärderna, i någon mån mildras. Skolöverstyrelsen uttalade vidare som sin uppfattning, att det jämväl bland småskollärarinnorna funnes många, som genom de statliga åtgärderna finge sin skolas form försämrad och alltså kunde vara i behov av vägledning. Många av de äldre lärarinnorna vore liksom de lärarinnor, vilka genom arbetslöshet haft liten eller ingen möjlighet att vidmakthålla sin yrkesskicklighet, givetvis i behov av allmän fortbildning. Därjämte påpekade skolöverstyrelsen, att tidigare fortbildningskurser vid småskoleseminarier givit goda resultat.

I högre grad än för den egentliga folkskolans lärare borde vidare arbetslösheten kunna anföras som ett ytterligare skäl till förmån för anordnandet av särskilda fortbildningskurser.

Skolöverstyrelsen föreslog för sin del tre olika slag av fortbildningskurser för folk- och småskollärare:

1) Fem kurser för folkskollärare under vårterminen 1942. Kurserna skulle omfatta omkring 20 veckor och mottaga sammanlagt omkring 100 deltagare.

2) Fem kurser för folkskollärare under sommaren 1942. Kurserna skulle pågå under fyra veckor med ett sammanlagt deltagarantal av omkring 100. Medel för anordnande av dessa kurser skulle begäras först av 1942 års riksdag.

3) Fyra kurser för småskollärarinnor under vårterminen 1942. Dessa kurser skulle omfatta omkring 17 veckor och mottaga sammanlagt omkring 80 deltagare.

Departementschefen har funnit det önskvärt, att en kursverksamhet i likhet med vad de sakkunniga och skolöverstyrelsen föreslagit komme till stånd, men har ansett kostnaderna böra giva anledning till en sådan begränsning av kursprogrammet, att utbildningskurserna förläggas till sommaren. Därigenom utvinnes visserligen, att statsverket slipper kostnaderna för avlöning till vikarier för de lärare, som äro tjänstlediga på grund av fortbildningskurs, men å andra sidan torde betydelsen av en sålunda begränsad kursverksamhet bliva ganska ringa. Dels måste den komma att omfatta ett relativt litet antal lärare och lärarinnor, och dels måste det betecknas som mindre tillfredsställande att uteslutande begränsa kursverksamheten till en tid, då skolundervisningen är inställd och kursdeltagarna icke kunna beredas tillfälle till auskultationer, undervisningsövningar och studiebesök.

Med hänsyn härtill synes det angeläget, att en väsentlig del av kursverksamheten förlägges till vårterminen 1942. Naturligtvis torde kunna övervägas, huruvida icke fortbildningskurserna under skoltiden kunde göras kortare än 20 veckor, exempelvis 10 à 12 veckor. En sådan avkortning av kurstiden komme att i motsvarande grad minska kostnaderna och bör kunna accepteras före en kursverksamhet, som uteslutande är förlagd till sommarferierna. Men med hänsyn till undervisningsresultatet torde frågan om bifall till skolöverstyrelsens förslag i första hand böra övervägas.

På grund av det sålunda anförda hemställas,

att riksdagen med anledning av kungl. propositionen nr 177 och i överensstämmelse med skolöverstyrelsens förslag måtte besluta att till Fortbildningskurser för folk- och småskollärare för budgetåret 1941/42 anvisa ett reservationsanslag av 71,300 kronor.

Stockholm den 18 april 1941.

David Norman.